

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДНУ «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»
ТАДЖИКСЬКИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМ. ШИРИНШО ШОХТЕМУР (РЕСПУБЛІКА ТАДЖИКИСТАН)
ФЕДЕРАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ АГРАРНОЇ ЕКОНОМІКИ (АВСТРІЯ)**

МАТЕРІАЛИ

міжнародної науково-практичної конференції

**АГРАРНА ОСВІТА ТА НАУКА:
ДОСЯГНЕННЯ, РОЛЬ, ФАКТОРИ РОСТУ**

**Стратегічні пріоритети розвитку економіки,
фінансів, обліку, підприємництва та торгівлі,
менеджменту, публічного управління
в Україні та світі**

26 жовтня 2023 року

Біла Церква – 2023

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Шуст О.А., д-р. екон. наук, професор
Варченко О.М., д-р. екон. наук, професор
Димань Т.М., д-р. с.-г. наук, професор
Мірзоєв Т. К., канд. с.-г. наук, доцент
Аріас Р., доктор філософії
Гассемі Нейжад Ж., доктор філософії
Паска І.М., д-р. екон. наук, професор
Хомяк Н.В., канд. екон. наук, доцент
Ластовська І.О., канд. с.-г. наук, доцент

Відповідальна за випуск – **Олешко О.Г.**, канд. с.-г. наук, доцент

Аграрна освіта та наука: досягнення, роль, фактори росту. Стратегічні пріоритети розвитку економіки, фінансів, обліку, підприємництва та торгівлі, менеджменту, публічного управління в Україні та світі: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Біла Церква, 26 жовтня 2023 р.). – Біла Церква: БНАУ, 2023. – 121 с.

Збірник підготовлено за авторською редакцією доповідей учасників конференції без літературного редагування. Відповідальність за зміст поданих матеріалів та точність наведених даних несуть автори.

Ел. адреса: <http://science.btsau.edu.ua/taxonomy/term/34>

АРБУЗОВА Т.В., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет, м. Біла Церква, Україна

e-mail: tv_arbuzova@ukr.net

ПОЛІТИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОГО, РЕГІОНАЛЬНОГО ТА МІСЦЕВОГО УПРАВЛІННЯ

Розглянуто зміст політичної відповідальності у публічному управлінні, ключові принципи її реалізації. Обґрунтовано необхідність формування ефективного механізму забезпечення політичної відповідальності з урахуванням іноземного досвіду.

Ключові слова: політична відповідальність, суб'єкт відповідальності, державне, регіональне та місцеве управління, публічна політика, ефективність, об'єктивність.

T. Arbuzova, PhD in Economics

Bila Tserkva National Agrarian University

POLITICAL RESPONSIBILITY AS A TOOL FOR ENSURING EFFICIENCY OF STATE, REGIONAL AND LOCAL GOVERNMENT

The content of political responsibility in public administration and the key principles of its implementation have been considered in the article. The necessity of forming an effective mechanism for ensuring political responsibility, taking into account foreign experience has been substantiated.

Key words: political responsibility, subject of responsibility, state, regional and local administration, public policy, efficiency, objectivity.

У державному, регіональному, місцевому управлінні реалізація політичної відповідальності є вагомим етапом втілення принципу народовладдя в процесі соціально-політичного розвитку демократичного суспільства, інструментом забезпечення ефективності публічного управління. Сутність відповідальності не можна тлумачити в певному автономному науковому значенні. Це водночас філософська, соціологічна, юридична, політологічна, державно- та комерційно-управлінська категорія, що висловлює свідоме (суб'єктивне) ставлення особи (групи осіб) до об'єктивних вимог суспільної необхідності, норм, правил, цінностей, соціальних завдань тощо та оцінка своєї діяльності з погляду її наслідків для суспільства і соціального розвитку.

Відповідальність передбачає покладення на себе чи на когось обов'язку відповідати за певну справу, ділянку роботи, за дії, слова чи вчинки. Це також і міра відповідності поведінки особи (групи осіб) наявним вимогам, чинним нормам, правилам співжиття, юридичним законам, тобто співвідношення обов'язку і міри його виконання суб'єктом відповідальності [1, с. 87]. Отже, ключовими її характеристиками є «свідоме ставлення до вимог», «покладення обов'язку», «міра відповідності вимогам».

Державне, регіональне, місцеве управління ґрунтуються на соціальній відповідальності органів публічної влади за наслідки своєї діяльності, одним із видів

якої є їх політична відповідальність. Взаємодія суб'єкта відповідальності та політичних інститутів (організацій), що наділені правом піддавати політичній оцінці діяльність цих суб'єктів складає зміст механізму політичної відповідальності в публічному управлінні. Оскільки відповідальність виникає на ґрунті соціальних норм і реалізується через різні форми контролю, то у державному, регіональному та місцевому управлінні варто вдаватися до трьох основних його видів – самоконтролю, контролю, інституціоналізованому за гілками влади (парламентському, судовому, у тому числі конституційному, контролю органів виконавчої влади, зокрема, прокурорському нагляду, адміністративному нагляду поліції) та громадському контролю (ЗМІ, громадянське суспільство, політична опозиція тощо).

Державне, регіональне, місцеве управління реалізуються механізмами відповідних політик, що послуговуються управлінськими принципами – основоположними загальносистемними, структурними та специфічними правилами діяльності з управління суспільними процесами на підставі законів функціонування й розвитку соціуму. За демократичного політичного режиму в системі принципів публічної політики один з найважливіших є принцип об'єктивності, який, на нашу думку, за відповідних умов може слугувати застосуванню принципу наступності (спадковості) політики. Об'єктивність, зокрема, має ґрунтуватися на ретельному аналізі за прикладом SWOT-аналізу сильних і слабких сторін політики попередників, її можливостей та загроз і виявленні потенціалу досліджуваного об'єкта за кожним напрямом з урахуванням досягнутого стану розвитку і визнання позитивних зрушень, що відбулися завдяки діяльності опонентів. В українському політикумі зміна політичних еліт і прихід до влади нових політичних сил часто супроводжується зневажанням попередніх досягнень, представлення власних достатньо пересічних розробок як унікальних, що зрештою перетворюється на топтання на місці, а не як підґрунтя для подальших удосконалень чи управлінських інновацій. Більш того, нам видається, що і політика, і дії ворога як і конкурента також мають піддаватися такому об'єктивному аналізу та оцінці з точки зору врахування його й своїх слабкостей та сильних сторін.

Застосування принципу об'єктивності в частині реалізації політичної відповідальності суб'єктів політики за здійснення публічної влади покликане забезпечити належне її функціонування з погляду неухильного виконання органами влади покладених на них функцій відповідно до статусу, компетенції, доцільності та ефективності управлінських рішень. Оскільки будь-яка публічна влада є політичною, тому й відповідальність державного, регіонального та місцевого управління має політичний зміст, який полягає в її відповідності суспільним інтересам на різних рівнях.

Іноземна практика публічного менеджменту демонструє приклади детальної, компетентної, неупередженої політичної оцінки діяльності суб'єктів політики шляхом колективного обговорення (закритої чи відкритої дискусії) результатів конкретних заходів, слів і вчинків з несенням реальної політичної та навіть юридичної відповідальності за їх наслідки для суспільства. Повідомлення громаді висновків таких оцінок є однією із складових системи формування довіри до публічної влади.

Приміром, у автократичному політичному режимі Китаю з клановою комуністичною елітою практикуються започатковані Мао Цзедунем в кінці 60-х років ХХ ст. неопублічні наради партійної еліти в курортному місті Бейдайхе на узбережжі Жовтого моря (округ Циньхуандао провінції Хэбэй). В режимі суворої секретності відбуваються такі традиційні консультації, наради вищого керівництва КНР, що передують найважливішим подіям, обговорюються наслідки діяльності у житті суспільства. Запрошуються чинні та експолітики, громадські діячі, шановані експерти, відбувається відверта розмова з ретельним аналізом та оцінкою ситуацій, формулюванням часто неприємних, але об'єктивних висновків та прийняттям управлінських рішень щодо подальших дій. Наприклад, рішенням закритої робочої наради у Бейдайхе у жовтні 2022 р. політична еліта Китаю схвалила обрання Сі Цзіньпіна на посаду генсека ЦК КПК-президента країни на третій термін. Виграти конкурентну боротьбу всередині комуністичної еліти Китаю цей політик зміг передусім завдяки проведенню ефективних антикорупційних кампаній [2], ініційованих, зокрема, й на зустрічах в зазначеному курортному містечку. Звісно, неопублічне політичне життя Китаю не відповідає намаганням України сформувати досконалий демократичний політичний режим, однак приклад колективних обговорень проблемних питань методом мозкового штурму без сумніву заслуговує на увагу наших дослідників і практиків у сфері державного, регіонального та місцевого управління.

Для Ізраїлю є традиційним створення різноманітних комісій на різних рівнях публічної влади з аналізу та оцінок конкретних ситуацій у суспільному житті, притягнення до політичної відповідальності [3]. Війна в Ізраїлі, розпочата ХАМАС 7 жовтня 2023 р., вчергове привернула увагу до цього регіону планети. По закінченню війни зазвичай починають діяти незалежні комісії (вже було понад 20), очолювані головою Верховного Суду країни у відставці. До їх складу входять чинні та колишні військові, правники з довірою, які мають доступ до конфіденційної інформації, мають право брати покази та здійснювати оцінку наказів, виносити рішення. Цей механізм потрібен не для покарання командирів чи солдат (але і для цього також), а для виявлення помилок. Висновки роботи комісій обговорюються в Кнесеті, стають публічними, дозволяють приймати кадрові рішення. У суспільстві є діалог, довіра, сильні соціальні зв'язки, що вкрай важливо особливо у період криз [4].

Всебічний неупереджений контроль, конструктивна критика, публічність, реальна і неухильна політична та юридична відповідальність за наслідки діяльності є індикаторами ефективності державного, регіонального та місцевого управління, які в українській практиці публічного менеджменту протягом найближчого майбутнього мають стати ключовими властивостями цієї сфери суспільного життя.

Список використаних джерел

1. [Філософський енциклопедичний словник / В. І. Шинкарук](#) (гол. редкол.) та ін. Київ : [Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України](#) : Абрис, 2002. 742 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Shynkaruk_Volodymyr/Filosofskyi_entsyklopedychnyi_slovyk.pdf (дата звернення 10.10.2023)
2. [Шевченко П.](#) Хто насправді править Китаєм. Усе про комуністичну еліту КНР : Lb.ua. 17.12.2021 р. URL: https://lb.ua/world/2021/12/17/501052_ho_naspravdi_pravit_kitaiem_use_pro.html

3. Ворона П. Механізм та особливості державного контролю місцевої влади Ізраїлю на прикладі муніципалітетів. Держава і суспільство. С. 159-165. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/300236454.pdf> (дата звернення 09.10.2023).
4. Ізраїльський досвід висвітлення війни: цензура на відзняте відео, повідомляти про втрати заборонено : Texty.org.ua. 03.11.2015. URL: https://texty.org.ua/articles/58904/Izrajilskyj_dosvid_vysvitlenna_vijny_cenzura_na_vidznate-58904/ (дата звернення 12.10.2023).

УДК 338.439.62-021.6

АРТИМОНОВА І.В., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет, м. Біла Церква, Україна

e-mail: artimonovaira@ukr.net

ПРОБЛЕМИ ТА ПРІОРИТЕТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОСТІ ЛАНЦЮГІВ ПОСТАВОК СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Досліджено проблематику забезпечення стійкості, безпеки і гнучкості вітчизняної логістичної інфраструктури. Визначено пріоритети забезпечення стійкості та ефективності ланцюгів поставок сільськогосподарської продукції на ринки в умовах затяжної війни і повоєнного відновлення.

Ключові слова: ланцюги поставок, логістична інфраструктура, інвестиції, бізнес-структури, експорт, ринок.

I.Artimonova, Candidate of Economic Sciences (Ph.D.)

Bila Tserkva National Agrarian University

PROBLEMS AND PRIORITIES OF ENSURING SUSTAINABILITY OF AGRICULTURAL PRODUCTS SUPPLY CHAINS

Abstract. The problems of ensuring the stability, safety and flexibility of the domestic logistics infrastructure were studied. The priorities for ensuring the stability and efficiency of supply chains of agricultural products to markets in the conditions of a protracted war and post-war recovery have been identified.

Key words: supply chains, logistics infrastructure, investments, business structures, export, market.

Враховуючи сучасні реалії, проблема нестійкості ланцюгів поставок перебуває в площині єдності з проблемами стратегічного їх розвитку, надійності й безпеки та адаптивного управління в умовах невизначеності бізнес-середовища. Нестійка робота ланцюгів поставок негативно впливає на рівень якості обслуговування клієнтів, а також знижує ефективність функціонування глобальних виробничо-збутових ланцюгів.

В умовах війни однією з ключових причин зниження стійкості постачання сільськогосподарської продукції є поява «вузьких місць» у логістичній інфраструктурі, що виникають з пропускнуою спроможністю транспортних інфраструктурних об'єктів, а саме: залізничних та сухопутних шляхів, які не справляється з існуючим і прогнозованим потоком вантажів та блокування морських портів, що практично унеможливило своєчасний і безпечний експорт

ЗМІСТ

Юхименко П.І. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	3
Арбузова Т.В. ПОЛІТИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОГО, РЕГІОНАЛЬНОГО ТА МІСЦЕВОГО УПРАВЛІННЯ..	6
Артимонова І.В. ПРОБЛЕМИ ТА ПРІОРИТЕТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОСТІ ЛАНЦЮГІВ ПОСТАВОК СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ.....	9
Батажок С. Г. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....	11
Беженар І.М. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ІНКЛЮЗИВНОСТІ ТА СТАЛОСТІ ПРИ СТИМУЛЮВАННІ РОЗВИТКУ СІМЕЙНИХ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ.....	15
Биба В.А., Утеченко Д.М. МАНІПУЛЯЦІЯ–ІНСТРУМЕНТ ДІЛОВОГО СПІЛКУВАННЯ.....	18
Білик О.В., Поліщук С.П. СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ.....	21
Бойко Л.О., Лізон Д.Г. ПІДПРИЄМНИЦЬКА ОСВІТА ЯК ОДИН ІЗ ГОЛОВНИХ ФАКТОРІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ ДЕРЖАВИ.....	23
Бондар О.С., Ткаченко О.В. ІННОВАЦІЙНІ АСПЕКТИ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГАХ.....	25
Борщик В.М. ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ КОН'ЮНКТУРИ РИНКУ ОВОЧЕВОЇ ПРОДУКЦІЇ.....	28
Варченко О.О. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ АГРО-ПРОДОВОЛЬЧОЇ СИСТЕМИ.....	32
Вихор В. М. ВПЛИВ ПРИРОДНО-КЛІМАТИЧНИХ ФАКТОРІВ НА ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	36
Вихор М. В. ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ПОЛОЖЕНЬ УПРАВЛІННЯ ЗМІНАМИ У АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ.....	38
Василенко О.І. ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ АГРАРНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	42
Герасименко І. О. СИНТЕТИЧНІ ЗАСОБИ МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЙ ЯК ЗОВНІШНІЙ ФАКТОР ВПЛИВУ НА ПОВЕДІНКУ СПОЖИВАЧІВ.....	45
Головащенко Ю.В., Варченко О.М. СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ В УМОВАХ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ.....	47
Дробович Ю.Ю., Варченко О.М. СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ПРОБЛЕМ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ.....	51
Задорожна Р.П. ПРОЄКТИ З ПЕРЕРОБКИ ПЛАСТИКОВИХ ВІДХОДІВ ЯК ЗАСІБ ПОМ'ЯКШЕННЯ ПРОБЛЕМИ ЗАБРУДНЕННЯ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА...	55
Коваль Н. В. ВПЛИВ АГРЕСІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ НА ПОТЕНЦІАЛ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ.....	57
Лаге Шлапацький І. КОРПОРАТИВНА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ: ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ТА МОДЕЛІ.....	62
Надводнюк О.О. ОБГРУНТУВАННЯ ВИМОГ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	65
Непочатенко А.В., Непочатенко В.А. ФОРМУВАННЯ ТОВАРНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	69
Однорог М.А. ФОРМУВАННЯ АГРАРНОГО СЕРВІСУ УКРАЇНИ В ПРОЦЕСІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....	72
Понедільчук Т.В., Заболотний В.С. ІННОВАЦІЇ В АГРОБІЗНЕСІ: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ.....	74
Ревецька У.С. ПРИКЛАДИ СТАТИСТИЧНИХ ГІПОТЕЗ.....	77
Стаднік Л.І., Кепко В.М. ТОВАРОЗНАВСТВО ЯК ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ ЧИННИК ЕФЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОПТОВОЇ ТОРГІВЛІ.....	79